

WARSZAWA SILNIEJSZA OD WOJNY

Posted on 8 kwietnia 2024

Zapraszamy do obejrzenia wystawy o powojennej odbudowie stolicy. Ekspozycja towarzyszy konferencji „Wojna a ochrona dziedzictwa kultury”

70-lecie przyjęcia Konwencji o ochronie dóbr kulturalnych w razie konfliktu zbrojnego nie jest zwykłą rocznicą, skłania bowiem do jak najbardziej aktualnych refleksji. Zwłaszcza w sytuacji, gdy w wielu miejscach świata, w tym za naszą wschodnią granicą, szaleje wojna. W ten kontekst wpisuje się przygotowana przez Archiwum Państwowe w Warszawie wystawa „Warszawa silniejsza od wojny”.

Na wystawie prezentujemy rozmaite materiały – zdjęcia, szkice, plany, opisy i inne dokumenty – związane z odbudową stolicy po II wojnie światowej, z inwentaryzacją strat, planowaniem rekonstrukcji i jej realizacją. Większość materiałów pochodzi z wpisanej na listę „Pamięć Świata” UNESCO dokumentacji Biura Odbudowy Stolicy (BOS) – powołanego do określenia strat w zabudowie miasta oraz do opracowania urbanistycznych koncepcji jego odbudowy – ale nie tylko stamtąd. Archiwum Państwowe w Warszawie dysponuje także kolekcjami osób prywatnych i rodzinnymi spuściznami oraz materiałami z innych instytucji zajmujących się zabytkami.

Na wystawie eksponujemy materiały związane między innymi z odbudową Starówki, w tym Rynku Starego Miasta, placu Zamkowego i Kolumny Zygmunta. Pokazujemy skalę zniszczeń i chronologię rekonstrukcji zabytków w centrum stolicy. Udowadniamy, że niezależnie od ogromu strat można tchnąć życie tam, gdzie zastaliśmy tylko ruiny. Pokazujemy nawet niezrealizowane monumentalne projekty urbanistyczne z czasów odbudowy.

Jednocześnie zapraszamy do udziału w akcji Archiwum Odbudowy Stolicy. Zachęcamy w niej świadków historii i ich rodziny do dzielenia się wspomnieniami i materialną spuścizną: fotografiami, pamiątkami, listami, pocztówkami, rysunkami czy plakatami, które obrazują odbudowę Warszawy po II wojnie światowej. Przekazane Archiwum Państwowemu w Warszawie staną się swoistym uzupełnieniem wpisanych na listę „Pamięć Świata” UNESCO skarbów z archiwum BOS.

Wystawę oglądać można podczas konferencji naukowej „Wojna a ochrona dziedzictwa kultury” na terenie Zamku Królewskiego w Warszawie w piątek 19 kwietnia 2024 roku.

KALENDARIUM ODBUDOWY ZABYTKÓW TIMELINE OF RECONSTRUCTION

Warszawa była niszczona podczas II wojny światowej kilkakrotnie. Najpierw podczas wojny obronnej w 1939 roku, potem podczas powstania w getcie warszawskim, następnie w trakcie powstania warszawskiego, a na koniec w akcie niemieckiej zemsty i próby stworzenia hitlerowskiej Festung Warschau.

Pierwsze próby odbudowy pojawiły się jeszcze pod rządami okupantów. W latach 1940-1944 miejscy urzędnicy czuli nad rozwojem i estetyką miasta, opiniowali projekty odbudowy zniszczonych budynków m.in. na Nowym Świecie. Nie chcieli dopuścić do realizacji niemieckiego Planu Pabsta, zakładającego zburzenie większości zabudowy, co zmieniałoby stolicę w miasteczko dla niemieckiej elity. W miejsce Zamku Królewskiego miała stanąć hitlerowska Hala Ludowa, a zamiast Kolumny Zygmunta miał stanąć pomnik Germanii.

Plan nie wszedł w życie, jednak Niemcy i tak zrównali Warszawę z ziemią. Potrzeba było wielu lat, by zniszczone zabytki wróciły do życia.

Warsaw was destroyed several times during World War II. First, during the defensive war in 1939, then during the Warsaw Ghetto Uprising, then during the Warsaw Uprising, and finally in an act of German revenge and an attempt to create a Nazi Festung Warschau.

The first attempts at reconstruction appeared under the rule of the German occupiers. In the years 1940-1944, city planners watched over the development and aesthetics of the city, gave opinions on projects for the reconstruction of destroyed buildings, e.g. in the New World Street. They did not want to allow the implementation of the German Pabst Plan, which assumed the demolition of most buildings and turning the capital into a small town for the German elite. The Nazi People's Hall was to be erected in place of the Royal Castle, and the Germania monument was to be erected instead of the Sigismund's Column.

The plan did not come into force, but the Germans razed Warsaw to the ground anyway. It took many years for the destroyed monuments to come back to life.

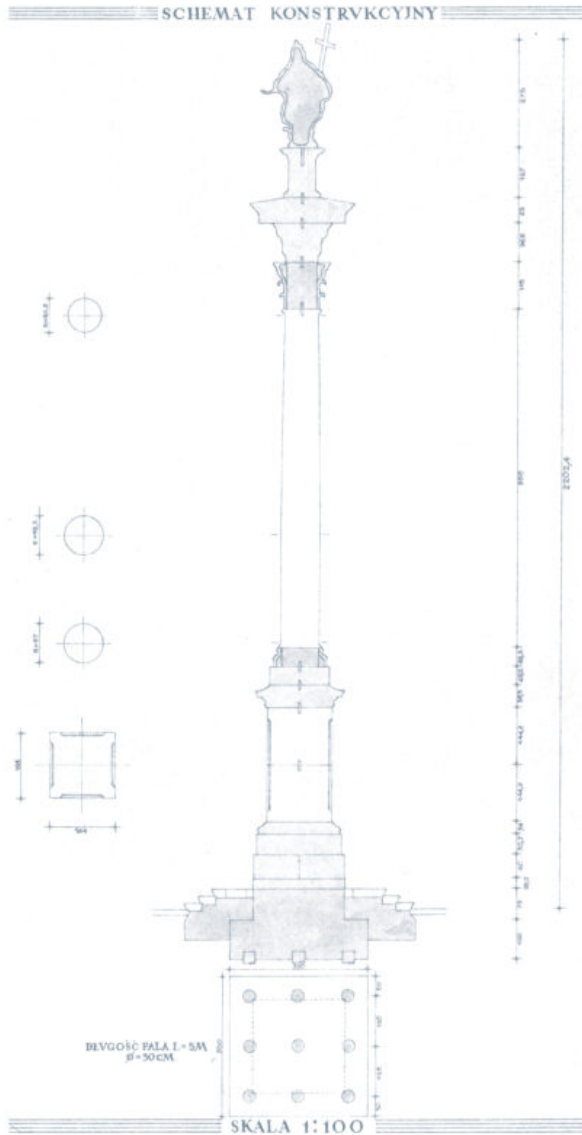

ODBUDOWA RECONSTRUCTION

1. POMNIK MIKOŁAJA KOPERNIKA 1945/1949
NICOLAUS COPERNICUS MONUMENT
2. MOST PONIATOWSKIEGO: 1946
PONIATOWSKI BRIDGE
3. KOLUMNNA ZYGMUNTA: 1949
SIGISMUND'S COLUMN
4. POMNIK ADAM MICKIEWICZA: 1950
ADAM MICKIEWICZ MONUMENT
5. KOŚCIÓŁ ŚW. ALEKSANDRA: 1952
ST. ALEXANDER'S CHURCH
6. KOŚCIÓŁ ŚWIĘTEGO KRZYŻA: 1953
HOLY CROSS CHURCH
7. RYNEK STAREGO MIASTA: 1953
OLD TOWN MARKET PLACE
8. ARCHIKATEDRA ŚW. JANA: 1956
ARCHCATHEDRAL BASILICA OF ST. JOHN THE BAPTIST
9. POMNIK FRYDERYKA CHOPINA: 1958
FRÉDÉRIC CHOPIN MONUMENT
10. KRÓLIKARNIA: 1964
„THE RABBIT HOUSE”
11. PALAC NA WYSPIE: 1965
PALACE ON THE ISLE
12. ZAMEK UJAZDOWSKI: 1974
UJAZDÓW CASTLE
13. ZAMEK KRÓLEWSKI: 1974
ROYAL CASTLE
14. PALAC JABLONOWSKICH: 1997
JABLONOWSKI PALACE
15. PALAC BRÜHLA: ?
BRÜHL PALACE
16. PALAC SASKI: ?
SAXON PALACE

KOLUMNA ZYGMUNTA SIGISMUND'S COLUMN

Projekt rekonstrukcji Kolumny Zygmunta
Design for the reconstruction of Sigismund's Column

Schemat rekonstrukcyjny i projekt schodów Kolumny Zygmunta
Structural Diagram and design for the steps for Sigismund's Column

Plac Zamkowy, 1945 r., fot. N.N.
Castle Square, 1945, photographer unknown

Kolumna Zygmunta, w tle odbudowane Stare Miasto, po 1950, fot. N. N.
Sigismund's Column with the rebuilt Old Town in the background, post-1950, photographer unknown

SZKICE BIURA PLANOWANIA ROZWOJU WARSZAWY

SKETCHES OF WARSAW DEVELOPMENT PLANNING OFFICE

ARCHIWA
PAŃSTWOWE
ARCHIWUM PAŃSTWOWE W WARSZAWIE

Szkice pochodzące z Biura Planowania Rozwoju Warszawy, przechowywane w milanowskim oddziale Archiwum Państwowego w Warszawie. Szkice autorstwa Jana Knothe.
Sketches from the Warsaw Development Planning Office, stored in the Milanów branch of the State Archive in Warsaw. Sketches by Jan Knothe.